

**Evropski sklad za
pomorstvo, ribištvo in
akvakulturo
(ESPRA)**

Pogosta vprašanja

Cilji, proračun in okvir

Kaj je ESPRA?

ESPRA je sklad EU, ki deluje od leta 2021 do leta 2027. Finančna sredstva iz [proračuna EU](#) usmerja v podporo **skupni ribiški politiki EU (SRP), pomorski politiki EU in agendi EU za mednarodno upravljanje oceanov**.

Zagotavlja finančno podporo za razvoj inovativnih projektov, ki **zagotavljajo trajnostno uporabo vodnih in morskih virov**.

Tako pomaga uresničevati cilje [evropskega zelenega dogovora](#), časovnega načrta za okoljske in podnebne politike EU.

Kaj je namen ESPRA?

EU je kot svetovna akterka na področju oceanov in pomembna proizvajalka morske hrane odgovorna za zaščito in trajnostno uporabo oceanov in njihovih virov. Poleg tega je v socialno-ekonomskem interesu EU, da zagotovi zanesljivo preskrbo s hrano, konkurenčnost pomorskega gospodarstva in preživetje obalnih skupnosti.

ESPRA pomaga pri doseganju trajnostnega ribištva in ohranjanju morskih bioloških virov. Rezultat tega so:

- **zdravi, varni in trajnostno upravljani morja in oceani;**
- **prehranska varnost** v dobavni verigi morskih proizvodov;
- **krepitev trajnostnega modrega gospodarstva.**

Prav tako pomaga pri doseganju [cilja trajnostnega razvoja OZN št. 14](#) („ohranjanje in vzdržna uporaba oceanov, morij in morskih virov“), ki mu je zavezana EU.

Vendar je ESPRA majhen sklad, zato ga je treba uporabljati strateško. Vsak vložen evro bi moral ustvariti veliko večji donos v smislu skupnih koristi in skupnega dobrega. Zato bi moralo financiranje ESPRA podpirati naložbe z jasno **dodano vrednostjo**, zlasti z odpravljanjem nedelovanja trga ali neoptimalnih naložbenih razmer.

Z javno podporo se ne bi smelo podvajati ali izrivati zasebno financiranje niti izkrivljati konkurenca. Pač pa bi se morale z njo lajšati zasebne naložbe, zlasti tam, kjer je zasebni sektor dobičkonosen, kar na splošno velja za pomorsko gospodarstvo.

Katere glavne ukrepe podpira ESPRA?

ESPRA podpira inovativne projekte, ki prispevajo k trajnostni uporabi in upravljanju vodnih in morskih virov.

Olajšuje zlasti:

- trajnostne in nizkoogljične ribolovne dejavnosti;

- zaščito morske biotske raznovrstnosti in ekosistemov;
- oskrbo evropskih potrošnikov s kakovostno in zdravo morskno hrano;
- socialno-ekonomsko privlačnost in generacijsko pomladitev ribiškega sektorja, zlasti kar zadeva mali priobalni ribolov;
- razvoj trajnostne in konkurenčne akvakulture, ki prispeva k prehranski varnosti;
- izboljšanje znanj in spretnosti ter delovnih pogojev v ribištvu in akvakulturi;
- gospodarsko in družbeno vitalnost obalnih skupnosti;
- inovacije v trajnostnem modrem gospodarstvu;
- pomorsko varnost, s čimer prispeva k varnosti pomorskega prostora;
- mednarodno sodelovanje, ki prispeva k zdravim, varnim in trajnostno upravljanim oceanom.

Kakšen je proračun ESPRA in kako je razdeljen?

ESPRA je načrtovan za obdobje 2021–2027, njegov proračun pa znaša **6,108 milijarde EUR**.

Upravljanje programa je razdeljeno na „deljeno upravljanje“ in „neposredno upravljanje“:

- **deljeno upravljanje** – **5,311 milijarde EUR** je zagotovljenih prek nacionalnih programov, ki jih sofinancirajo proračun EU in države EU;
- **neposredno upravljanje** – **797 milijonov EUR** neposredno zagotovi Komisija.

Kakšen je okvir ESPRA?

V okviru „**deljenega upravljanja**“ se ESPRA upravlja prek nacionalnih programov, ki jih odobri Komisija. V tem primeru države EU v svojih programih začitajo najboljši način za uresničitev ciljev sklada. Opredelijo ukrepe v skladu s svojo nacionalno strategijo in izberejo upravičene projekte v skladu s svojimi merili.

Vendar uredba o ESPRA določa seznam dejavnosti, ki niso upravičene do podpore, in tako preprečuje morebitno škodo za trajnostnost ribištva. Poleg tega za nekatere naložbe in odškodninske sheme za ribiško floto veljajo posebni pogoji, da se zagotovi njihova skladnost z ohranitvenimi cilji SRP.

V okviru „**neposrednega upravljanja**“ Komisija neposredno upravlja sklad prek delovnih programov, ki jih sprejme odbor ESPRA, sestavljen iz skupine strokovnjakov, ki so jih imenovalе države EU.

Horizontalni pogoji

Kateri pogoji zagotavljajo, da je ESPRA usmerjen v ukrepe s skupno dodano vrednostjo?

Več pogojev zagotavlja prednostno obravnavo ukrepov s skupno dodano vrednostjo (npr. zaščita biotske raznovrstnosti, trajnostni ribolov, inovacije, skupna organizacija ribiškega sektorja in sektorja akvakulture, lokalni razvoj) namesto posameznih naložb z nižjo dodano vrednostjo.

- **Pet kategorij posameznih naložb v ribiška plovila** je finančno **omejenih** – skupaj ne smejo preseči 15 % proračuna, dodeljenega vsaki državi EU –, da se prepreči izrivanje sredstev iz ukrepov z več dodane vrednosti.
- Vsaj **15 %** proračuna, dodeljenega vsaki državi EU, je treba nameniti **dvema temeljema SRP**, da se zagotovijo zadostna sredstva za njune cilje: (i) nadzor ribolovnih dejavnosti in (ii) zbiranje znanstvenih podatkov za upravljanje ribištva.
- Stopnja javne pomoči je odvisna od dodane vrednosti naložbe. Projekti z **visoko skupno dodano vrednostjo** (npr. inovacije, skupni upravičenci, javni dostop do rezultatov) lahko prejmejo do **100-odstotno** podporo, nekatere posamezne subvencije za floto pa ne smejo presegati 40 %.
- Podpore za naložbe v ribiška plovila ni mogoče dodeliti zgolj na podlagi izpolnjevanja zahtev, ki so obvezne v skladu z zakonodajo EU, razen za določeno opremo, ki se uporablja za nadzor ribolovnih dejavnosti. S subvencijami bi se morale spodbujati vedenje, ki **presega zgolj spoštovanje** zakonodaje.
- **Nekatere subvencije so rezervirane za majhna in srednje velika ribiška plovila** (tj. krajša od 24 m). Uporabljajo se za:
 - zamenjavo ali posodobitev motorjev;
 - pomoč mladim ribičem pri prvem nakupu rabljenega plovila;
 - povečanje prostornine plovila za izboljšanje varnosti, delovnih pogojev ali energijske učinkovitosti.

Večja plovila so na splošno bolj dobičkonosna in bi morala za te specifične naložbe uporabiti zasebno financiranje.

Kaj se zgodi, če upravičenci ESPRA ali države EU ne upoštevajo pravil SRP?

Podpora ESPRA se zagotovi le, če se **upoštevajo pravila SRP**. Kadar upravičenec resno krši pravila (npr. z nezakonitim ribolovom) ali država EU ne izpolni določene obveznosti, se financiranje prekine, začasno ustavi ali spremeni.

Zakaj so potrebni pogoji za naložbe v ribiško floto?

S subvencijami za naložbe v ribiška plovila se lahko poveča ribolovna zmogljivost navedenih plovil in posledično njihova zmožnost ribolova, kar lahko privede do **prelova**. Plovilo z

večjim trupom in/ali močnejšim motorjem lahko na primer dlje časa in hitreje lovi ribe ter v ta namen pluje dlje, s tem pa se poveča pritisk na ribje staleže.

Poleg tega je za nekatere segmente ribiške flote značilna strukturna presežna zmogljivost, kar pomeni, da **preveč plovil lovi premalo rib**. Povečanje ribolovne zmogljivosti v teh segmentih bi privedlo do nadaljnjega preloma.

Da bi ESPRA preprečil te škodljive učinke, vključuje **zaščitne ukrepe** za nekatere subvencije za floto. Plovilo mora na primer pripadati segmentu ribiške flote brez strukturne presežne zmogljivosti, poleg tega podpore ni mogoče dodeliti za povečanje moči plovila.

Vendar niso vse subvencije za floto škodljive. Ob ustreznih pogojih lahko **pozitivno prispevajo** k okoljski, družbeni in gospodarski trajnostnosti, npr. z naložbami v tehnike ribolova z majhnim vplivom, v varnost na krovu ali v energijsko učinkovitost. Te naložbe so upravičene do podpore ESPRA.

Ali ESPRA omogoča škodljive subvencije za ribištvo?

Ne, ESPRA ne vključuje škodljivih subvencij za ribištvo.

V okviru [cilja trajnostnega razvoja OZN št. 14.6](#) so take subvencije opisane kot „subvencije za ribištvo, ki prispevajo k presežni zmogljivosti in prelovu ter [...] ki prispevajo k nezakonitemu, neprijavljenemu in nereguliranemu ribolovu“. EU se je zavezala k njihovi prepovedi.

Da bi se preprečile take subvencije, uredba o ESPRA vključuje **seznam neupravičenih dejavnosti** (npr. gradnja novih ribiških plovil, povečanje moči ribiških plovil) in **niz pogojev** za preprečevanje škodljivih učinkov, vključno s posrednimi učinki (npr. nekatere naložbe je mogoče podpreti samo v segmentih ribiške flote brez strukturne presežne zmogljivosti).

Posebna področja podpore

Kako ESPRA pomaga pri zaščiti/obnovi biotske raznovrstnosti?

EU je v okviru evropskega zelenega dogovora sprejela [strategijo za biotsko raznovrstnost](#), da bi bolje zaščitili naravo in obrnili trend degradacije ekosistema. ESPRA ključno prispeva k doseganju ciljev te strategije. Zlasti pomaga:

- spodbujati **trajnostne, nizkoogljične ribolovne dejavnosti z majhnim vplivom** (npr. zbiranje znanstvenih podatkov v podporo trajnostnemu upravljanju ribištva, odprava nenamernega ulova, zaščita občutljivih vrst, izboljšanje energijske učinkovitosti ribiških plovil);
- zaščititi in obnoviti **morsko biotsko raznovrstnost in ekosisteme** za doseganje [dobrega okoljskega stanja](#) morskih voda (npr. z vzpostavljanjem in upravljanjem morskih zavarovanih območij, izvajanjem prostorskih varovalnih ukrepov, določenih z [okvirno direktivo o morski strategiji](#), zaščito vrst v skladu z [direktivo o habitatih](#));
- spodbujati **krožno gospodarstvo** (npr. z zbiranjem in recikliranjem izgubljenega ribolovnega orodja in morskih odpadkov ter povečanjem vrednosti odpadkov iz ribištva in akvakulture);
- spodbujati **trajnostno in energijsko učinkovito proizvodnjo v akvakulturi**.

Kako ESPRA prispeva k blaženju podnebnih sprememb in prilagajanju nanje v ribištvu in akvakulturi?

ESPRA se lahko uporabi za zmanjšanje ogljičnega odtisa v ribištvu in akvakulturi. Med možne ukrepe spadajo:

- inovacije na področju **tehnologije, ki učinkovito zmanjšujejo emisije CO₂**, za pogon ribiških plovil (npr. preskusi na gorivih z manjšo vsebnostjo ogljika, kot so utekočinjeni zemeljski plin, utekočinjeni bioplín ali hibridni električni pogon; pripravljane raziskave o polnjenju z vodikom);
- zamenjava ali posodobitev motorjev ribiških plovil za zmanjšanje njihovih emisij CO₂ (pod posebnimi pogoji, da se prepreči povečanje moči in s tem ribolovne zmogljivosti);
- izboljšanje **energijske učinkovitosti** ribiških plovil (npr. z boljšo hidrodinamiko);
- razvoj virov krme v akvakulturi, ki imajo manjši vpliv;
- prehod na energijsko učinkovito proizvodnjo v akvakulturi (npr. uporaba energije iz obnovljivih virov).

Poleg tega ESPRA pomaga ribištvu in akvakulturi pri prilagajanju na posledice podnebnih sprememb, in sicer s:

- financiranjem zbiranja **znanstvenih podatkov**, da bi se bolje razumelo, kako podnebne spremembe vplivajo na upravljanje ribištva (npr. kar zadeva vpliv selitve ribjih staležev in invazivnih vrst);
- pomočjo akvakulturi, da postane **odpornejša** na podnebne spremembe (npr. z diverzifikacijo proizvodnje na vrste, ki so odpornejše na podnebne spremembe, obvladovanjem nepredvidenih bolezni/zajedavcev, ki se pojavljajo zaradi sprememb temperaturnih razponov, krepitevijo odpornosti na ekstremne dogodke, suše in druge spremenljive razmere).

V kolikšni meri ESPRA pomaga doseči cilje na področju podnebja in biotske raznovrstnosti, določene v večletnem proračunu EU?

Proračun EU za obdobje 2021–2027 (v nadaljnjem besedilu: večletni finančni okvir) določa cilje porabe za cilje na področju podnebja in biotske raznovrstnosti:

- **30 %** proračuna bo porabljenega za boj proti **podnebnim spremembam**;
- v letih 2026 in 2027 bo **10 %** letne porabe v okviru proračuna prispevalo k zaustavitvi zmanjševanja **biotske raznovrstnosti** in obrnitvi tega trenda.

Čeprav ESPRA ne vključuje konkretnega zavezujočega cilja ali omejitve finančnih sredstev za podnebje in biotsko raznovrstnost, dejavno prispeva k doseganju skupnih ciljev, določenih v večletnem finančnem okviru.

Komisija redno spremlja raven prispevka ESPRA v zvezi s tem, pri čemer uporablja vse razpoložljive podatke. Če ne bo dosežen zadosten napredek pri doseganju splošnih ambicij, bo Komisija dejavno sodelovala z državami EU pri sprejemanju sanacijskih ukrepov, vključno s spremembo njihovega programa ESPRA.

Kako ESPRA pomaga doseči cilje SRP?

Cilj **SRP** je zagotoviti, da so ribolovne dejavnosti in dejavnosti akvakulture dolgoročno okoljsko **trajnostne** in upravljane na način, ki je skladen s cilji **doseganja gospodarskih, družbenih in zaposlitvenih koristi** ter prispevanja k zanesljivi **preskrbi s hrano**.

ESPRA te cilje podpira z naslednjimi glavnimi ukrepi:

- spodbujanje dolgoročno **trajnostnih ribolovnih dejavnosti** (spodbujanje tehnik ribolova z majhnim vplivom in selektivnega ribolova ter preprečevanje nenamernega ulova);
- zagotavljanje pogojev za **konkurenčnost** ribiškega sektorja;
- podpiranje **strukturnega upravljanja** ribištva in ribiških flot (odprava presežne zmogljivosti flote, podpiranje ukrepov za ohranjanje morskih bioloških virov);
- spodbujanje **učinkovitega trga** za ribiške proizvode;
- prispevanje k **poštenemu življenjskemu standardu** na obalnih območjih;

- zbiranje **znanstvenih podatkov** v podporo upravljanju ribištva;
- podpiranje **nadzora** ribolovnih dejavnosti in spodbujanje kulture skladnosti, da se zagotovijo enaki konkurenčni pogoji.

Pod katerimi pogoji ESPRA podpira naložbe v ribiška plovila?

ESPRA lahko podpre inovacije in naložbe v ribiška plovila za **doseganje ciljev SRP**. Ta podpora vključuje ukrepe, ki izboljšujejo trajnostnost, selektivnost orodja, varnost, delovne pogoje, energijsko učinkovitost in kakovost ulova.

Vendar obstajajo **ciljno usmerjene omejitve**, da se zagotovita trajnostnost in dodana vrednost naložb.

- Nakup opreme, ki povečuje zmožnost ribiškega plovila, da najde ribe, ni upravičen, ker bi plovilo postalo preveč učinkovito, kar bi škodovalo trajnostnosti.
- S podporo se ne sme povečati ribolovna zmogljivost plovil, razen če je to neposredna posledica povečanja bruto tonaže (tj. prostornine plovila), ki je potrebna za izboljšanje varnosti, delovnih pogojev ali energijske učinkovitosti.
- Podpore ni mogoče dodeliti zgolj na podlagi izpolnjevanja zahtev, ki so obvezne v skladu z zakonodajo EU, razen za določeno opremo, ki se uporablja za nadzor ribolovnih dejavnosti. S subvencijami bi se moralo spodbujati vedenje, ki presega zgolj spoštovanje zakonodaje.
- Naložb v ribiška plovila ni mogoče odobriti za plovila, ki so bila v zadnjih dveh letih večinoma nedejavna, saj bi se morale naložbe osredotočiti na dejavna plovila.
- Za nekatere naložbe v ribiško floto veljajo posebna pravila o upravičenosti, da se jim prepreči presežna zmogljivost ali prelov. Zlasti (i) podpora mladim ribičem, da lažje kupijo prvo rabljeno plovilo, in (ii) podpora za zamenjavo ali posodobitev motorja plovila sta pogojeni, npr. plovilo mora pripadati segmentu ribiške flote brez strukturne presežne zmogljivosti, novi ali posodobljeni motor pa ne sme biti močnejši od prejšnjega motorja.

Zakaj gradnja novih ribiških plovil ni upravičena do podpore ESPRA? Ali niso nova sodobna plovila varnejša in bolj trajnostna?

Subvencije EU za gradnjo ali nakup novih ribiških plovil so se zaključile leta 2004, ker so prispevale k zelo veliki **presežni zmogljivosti in prelovu**. Čeprav so nova plovila varnejša in učinkovitejša, lahko dlje časa in hitreje lovijo ribe ter v ta namen plujejo dlje, s tem pa se poveča pritisk na ribje staleže.

Poleg tega ni težav z nedelovanjem trga ali skupnih koristi, ki bi upravičevale javno podporo za gradnjo novih plovil. Na splošno je evropska ribiška flota dobičkonosna in zdi se, da ribiški sektor nima težav pri pridobivanju posojil. Zato ni razloga, da bi se z denarjem davkoplačevalcev financirala nova ribiška plovila za zasebne koristi posameznikov.

Pravila SRP dovoljujejo gradnjo novih ribiških plovil z zasebnim denarjem ob zaščitnih ukrepih, ki preprečujejo povečanje ribolovne zmogljivosti flote. Natančneje, za vsako novo ribolovno zmogljivost (količinsko opredeljeno glede na prostornino in moč plovil), ki vstopi v floto, je treba iz flote umakniti plovilo vsaj enake zmogljivosti (npr. z razgradnjo starega plovila). Države EU imajo v okviru SRP tako dovolj manevrskega prostora za upravljanje vstopov v njihovo floto in izstopov iz nje ter za trajnostno obravnavanje naložbenih potreb ribiškega sektorja.

ESPRA lahko podpre povečanje prostornine (količinsko opredeljene v „bruto tonaži“) ribiških plovil. Kakšni pogoji so vzpostavljeni za preprečitev presežne ribolovne zmogljivosti glede na to, da je bruto tonaža parameter ribolovne zmogljivosti?

Povečanje prostornine ribiškega plovila pomeni povečanje tega plovila. Izboljša lahko varnost plovila, vendar lahko tudi poveča njegovo zmožnost za lov in skladiščenje rib, kar lahko privede do prelova.

ESPRA podpre tako prenovo le, če je neposredno namenjena **izboljšanju varnosti, delovnih pogojev ali energijske učinkovitosti**. Podporo lahko prejmejo le majhna in srednje velika plovila (tj. **krajša od 24 m**).

Vzpostavljeni so jasni zaščitni ukrepi, da se prepreči povečanje prostornine, ki bi privedlo do presežne zmogljivosti in prelova.

- Pogojeno je z naknadno namestitvijo objekta ali opreme, ki izboljšuje varnost, delovne pogoje ali energijsko učinkovitost (npr. nastanitev za posadko).
- Mogoče je le v segmentih ribiške flote, kjer ni strukturne presežne zmogljivosti.
- Izravnati ga je treba z umikom vsaj enake prostornine v istem segmentu flote ali v segmentu nacionalne flote, za katero velja presežna zmogljivost (npr. z razgradnjo starega plovila), da se ne poveča skupna zmogljivost flote.

Kako lahko ESPRA zagotovi pogoje za ekonomsko uspešno in konkurenčno ribištvo?

Glavni dejavniki dobičkonosnosti v ribiškem sektorju so obilni ribji staleži, stabilne cene rib, nizke cene goriv, energijsko učinkovita plovila in usposobljeni ribiči. Nekateri od teh dejavnikov so zunanji in niso odvisni od strukturnih naložb.

ESPRA lahko prispeva k strukturnim omogočitenim pogojem za dobičkonosnost in konkurenčnost, med drugim tudi na naslednje načine.

- **Vlaga** lahko v ribiška plovila, zlasti za povečanje energijske učinkovitosti in izboljšanje kakovosti ulova. Z manjšo porabo goriva se zmanjšajo operativni stroški, boljša kakovost rib pa pripomore k stabilnosti tržnih cen.
- S študijami izvedljivosti, svetovalnimi storitvami, ocenami učinka in pilotnimi projekti, razširjenimi v celotnem ribiškem sektorju, lahko razvija **spretnosti in znanje**.

- Z uporabo finančnih instrumentov (javna posojila in jamstva) lahko **mobilizira zasebne naložbe**. Finančni instrumenti so še posebej primerni za nove naložbe, za katere se pričakuje, da bodo finančno uspešne, vendar ne prejmejo zadostnih sredstev iz tržnih virov.
- Ribičem lahko pomaga pri **diverzifikaciji dohodka** in razvoju dopolnilnih dejavnosti v lokalnem modrem gospodarstvu, npr. turizma, neposredne prodaje, okoljskih storitev in kulturnih pomorskih dejavnosti.

Kako ESPRA podpira razvoj znanj in spretnosti?

Razvoj znanj in spretnosti je bistvenega pomena za konkurenčnost ribiškega sektorja, sektorja akvakulture in pomorskega sektorja. ESPRA lahko v zvezi s tem podpre na primer:

- svetovalne storitve;
- sodelovanje med znanstveniki in ribiči;
- strokovno usposabljanje;
- vseživljenjsko učenje;
- spodbujanje socialnega dialoga;
- izmenjavo znanja.

Kako ESPRA prispeva k socialni varnosti in generacijski pomladitvi v ribištvu?

Cilj SRP je zagotoviti pošten življenjski standard za ljudi, ki so odvisni od ribolovnih dejavnosti. To je ključno za zagotovitev generacijske pomladitve v ribištvu.

Da bi bilo ribištvu privlačnejše, morajo biti izpolnjeni **trije glavni pogoji**:

- dolgoročno trajnostno upravljanje ribolovnih dejavnosti in flot, potrebno za dobičkonosnost;
- dobri delovni pogoji na krovu;
- znanja in spretnosti na visoki ravni.

ESPRA lahko podpre naložbe v te namene, na primer s:

- spodbujanjem človeškega kapitala ter **znanj in spretnosti** (npr. strokovno usposabljanje, vseživljenjsko učenje ter izmenjava znanja in izkušenj);
- **privabljanjem mladih** v ribiški sektor z izobraževalnimi in komunikacijskimi ukrepi;
- dodelitvijo **podpore** mladim ribičem **za zagon dejavnosti**, npr. z delnim plačilom njihovega prvega ribiškega plovila – ta shema je omejena na nakup rabljenih majhnih in srednje velikih plovil (tj. krajših od 24 m);
- izboljšanjem **varnosti in delovnih pogojev** na ribiških plovilih;
- izboljšanjem **uravnotežene zastopanosti spolov** (npr. s spodbujanjem vloge žensk v ribiških skupnostih);

- spodbujanjem **odnosov med delodajalci in delojemalci**, ki vključujejo vse ustrezne deležnike.

Kako ESPRA prispeva k znanstvenim spoznanjem za izboljšanje upravljanja ribištva in morskega okolja?

Upravljanje ribištva temelji na najboljšem razpoložljivem znanstvenem svetovanju. Ti temeljijo na usklajenih, zanesljivih in natančnih znanstvenih podatkih.

Zato se s SRP od držav EU zahteva, da **zbirajo podatke o flotah** in njihovih ribolovnih dejavnostih, zlasti biološke podatke o ulovu, ter o potencialnem vplivu ribolovnih dejavnosti na morski ekosistem.

ESPRA v ta namen podpira naslednje ukrepe:

- Državam EU pomaga pri zbiranju in obdelavi podatkov o flotah in ribolovnih dejavnostih v skladu z [uredbo o okviru za zbiranje podatkov](#).
- Podpira zagotavljanje znanstvenega svetovanja za upravljanje ribištva.
- Podpira zbiranje in upravljanje podatkov za krepitev trajnostnega upravljanja morskega okolja. ESPRA v ta namen financira [„evropsko mrežo za pomorsko opazovanje in podatke“](#) (EMODnet), ustanovljeno za zagotovitev večje dostopnosti podatkov o morju javnim in zasebnim uporabnikom. Ti podatki omogočajo [„pomorsko prostorsko načrtovanje“](#) za trajnostno usklajevanje človekovih dejavnosti na morju. Pomaga tudi pri izvajanju ukrepov za zaščito morske biotske raznovrstnosti in ekosistemov.

Kako ESPRA pomaga zmanjševati nenamerni ulov?

Zmanjšanje in preprečevanje nenamerne ulova je eden glavnih ciljev SRP. Nenamerni ulov zajema ribe, ki imajo bodisi nizko tržno vrednost bodisi jih ni mogoče prodati, ker pravila SRP ne dovoljujejo njihovega ulova, na primer če:

- ne dosegajo najmanjše dovoljene velikosti;
- je njihova kvota izčrpana;
- so poškodovane;
- je njihov ulov prepovedan.

Zavržki nenamerne ulova v morje predstavljajo znatno izgubo morskih bioloških virov in negativno vplivajo na finančno uspešnost ribištva.

S SRP se zato zahteva, da ribiška plovila iztovorijo ves svoj ulov („**obveznost iztovarjanja**“). Ta obveznost spodbuja ribiče, da prilagodijo svoje ribolovne vzorce in tako preprečijo izgubo virov. Iztovarjanje nenamerne ulova, ki ga ribiči ne morejo prodati v običajnem tržnem krogu ali ki ima nizko tržno vrednost, dejansko povzroča dodatne stroške in s tem gospodarske izgube. Z izoginitvijo nenamernemu ulovu bi bila dejavnost dobičkonosnejša.

V tem okviru je **prilagajanje ribolovnih tehnik** ključno, da bodo lahko ribiči lovili le ciljne ribje vrste, s čimer se bo predvsem odpravil nenamerni ulov. ESPRA lahko v ta namen podpre inovacije in naložbe, ki povečujejo selektivnost ribolovnih tehnik in orodja, s posebej visoko stopnjo javne pomoči (**100 %**).

Podpora ESPRA lahko tudi pomaga ublažiti posledice obveznosti iztovarjanja v zvezi z nenamernim ulovom, ki se mu ni mogoče izogniti. V zvezi s tem lahko pomaga izboljšati infrastrukturo ribiških pristanišč, da:

- olajšajo iztovarjanje in skladiščenje nenamernega ulova;
- najdejo prodajne možnosti za iztovorjeni nenamerni ulov, ne da bi se ustvaril strukturiran trg za tak ulov.

Ti ukrepi so lahko upravičeni do **75-odstotne** stopnje javne pomoči.

Kako ESPRA pomaga zmanjšati presežno zmogljivost flote?

V nekaterih segmentih ribiške flote prihaja do presežne zmogljivosti, posledica tega pa je prekomerno izkoriščanje morskih bioloških virov.

Če obstaja strukturna presežna zmogljivost, je dobičkonosnost nizka, ker preveč plovil lovi premalo rib. Da bi se to preprečilo, je potrebna strukturna prilagoditev zadevnih ribiških flot.

Da bi se odpravila presežna zmogljivost, se s SRP zahteva, da države EU sprejmejo posebne ukrepe za **uskladitev števila ribiških plovil z razpoložljivimi viri**. Ti ukrepi temeljijo na oceni ravnovesja med ribolovno zmogljivostjo flot in njihovimi razpoložljivimi ribolovnimi možnostmi na ravni vsakega segmenta ribiške flote.

V tem okviru lahko ESPRA ribičem dodeli finančno nadomestilo, če trajno prenehajo z ribolovnimi dejavnostmi. Ribolovna zmogljivost, odpravljena zaradi te podpore, se nato trajno odstrani iz flote.

Trajno prenehanje se lahko izvede bodisi z razrezom ribiškega plovila bodisi z njegovo razgradnjo in naknadnim opremljanjem za druge dejavnosti. Vendar se s prehodom na rekreacijski ribolov ne sme povečati pritisk na morski ekosistem.

Kako ESPRA pomaga pri nadzoru ribolovnih dejavnosti?

Izredno pomembno je, da države EU nadzirajo ribolovne dejavnosti v svojih vodah ter tako **izvršujejo SRP, preprečujejo nezakoniti ribolov in spodbujajo kulturo skladnosti** v ribškem sektorju. To zagotavlja enake konkurenčne pogoje za ribiče po vsej EU.

ESPRA v ta namen pomaga državam EU pri izvajanju sistema za nadzor ribištva, vzpostavljenega v skladu z [uredbo EU o nadzoru](#). Zlasti lahko podpre nakup sredstev za nadzor, npr. brezpilotnih zrakoplovov in patroljnih čolnov, ki lahko prispevajo tudi k pomorskemu nadzoru in nalogam obalne straže.

ESPRA podpira tudi naložbe v digitalna orodja za pregleden, učinkovit in uporabniku prijazen nadzor in spremljanje ribištva, kot so na primer:

- elektronski sistemi za spremljanje na daljavo;
- samodejna analiza podatkov;

- radiofrekvenčna identifikacija;
- neprekinjeno merjenje in beleženje moči motorja;
- sistem televizije zaprtega kroga na krovu.

Pod katerimi pogoji ESPRA zagotovi ribičem nadomestilo za začasno prenehanje dejavnosti?

Nekateri **ohranitveni ukrepi** v okviru SRP in nekatere **izjemne okoliščine** zahtevajo, da se ribolovne dejavnosti začasno ustavijo. ESPRA lahko v posebnih primerih podpre finančno nadomestilo ribičem za to začasno prenehanje, da se zmanjšajo njihove gospodarske izgube.

Nadomestilo je mogoče, če dejavnosti prenehajo zaradi:

- ukrepov za ohranitev morskih bioloških virov (npr. začasna nelovna doba za določeno vrsto in/ali na določenem območju);
- prekinitve – zaradi višje sile – uporabe „sporazuma o partnerstvu o trajnostnem ribištvi“ (tj. sporazuma, podpisanega med EU in tretjo državo, da se ribiškimi plovili EU omogoči ribolov v vodah tretje države);
- naravne nesreče;
- okoljske nesreče;
- zdravstvene krize (vključno s pandemijo COVID-19).

Prenehanja, ki so posledica ohranitvenih ukrepov, morajo povzročiti **zmanjšanje ribolovnega napora** na podlagi znanstvenega svetovanja, da tako dejansko prispevajo k zaščiti ali obnovi morskih bioloških virov.

Nadomestilo za začasno prenehanje ribolovnih dejavnosti mora biti ciljno usmerjeno in ne sme nadomestiti strukturne prilagoditve ribiških flot, kadar je ta potrebna. Zato ga je v programskem obdobju ESPRA mogoče odobriti za največ 12 mesecev na posamezno plovilo.

Zakaj gradnja novih ribiških pristanišč ni upravičena do podpore ESPRA?

Po novih pristaniščih **ni nobene gospodarske potrebe**. Obalna območja EU so že dobro opremljena. Nove zmogljivosti bi izrinile dejavnost iz obstoječih pristanišč in s tem oslabile njihovo ekonomsko uspešnost.

Poleg tega so nova pristanišča **draga**, ESPRA pa ima majhen proračun.

Zato bi se morale naložbe osredotočati na **obstoječo infrastrukturo**.

Kako ESPRA prispeva k trajnostni akvakulturi?

Akvakultura prispeva k potencialu EU za trajnostno proizvodnjo hrane, zato ima pomembno vlogo pri zagotavljanju dolgoročne prehranske varnosti in preskrbe s hrano. Namenjena je lahko tudi neživilskemu sektorju, na primer farmaciji in biotehnologiji.

S SRP se zahteva, da vsaka država EU razvije **„večletni nacionalni strateški načrt“** za spodbujanje **trajnostnosti, konkurenčnosti in diverzifikacije** akvakulture. ESPRA podpira ukrepe, določene v teh načrtih, na primer v zvezi z:

- okoljsko trajnostnostjo (vključno z ekološko akvakulturo, učinkovito rabo virov in storitvami upravljanja narave);
- produktivnimi naložbami;
- inovacijami;
- diverzifikacijo proizvodnje in dejavnosti;
- razvojem poklicnih znanj in spretnosti;
- izboljšanjem delovnih pogojev;
- ukrepi na področju javnega zdravja;
- shemami zavarovanja staležev v akvakulturi;
- zdravjem in dobrobitjo živali.

Kako ESPRA pomaga izboljševati trge za proizvode iz ribištva in akvakulture?

Prehranska varnost in preskrba s hrano temeljita na učinkovitih in dobro organiziranih trgih za proizvode iz ribištva in akvakulture, da se zagotovijo preglednost, stabilnost, kakovost in raznolikost **dobavne verige** ter **informiranost potrošnikov**.

SRP v ta namen vključuje „skupno ureditev trgov“, ki „organizacije proizvajalcev“ uradno priznava kot organe, ki zastopajo proizvajalce ribiških proizvodov in proizvodov iz akvakulture.

Te organizacije razvijajo in izvajajo **„načrte proizvodnje in trženja“** za skupno upravljanje dejavnosti svojih članov, zlasti da bi jim pomagali pri usklajevanju ponudbe s povpraševanjem na trgu.

Skupna ureditev trgov priznava tudi **„medpanožne organizacije“**, ki jih sestavljajo različne kategorije gospodarskih subjektov v ribištvu in akvakulturi ter ki usklajujejo tržne dejavnosti v celotni dobavni verigi (tj. vertikalno povezovanje proizvajalcev, distributerjev in trgovcev na drobno).

ESPRA podpira **trženje ribiških proizvodov in proizvodov iz akvakulture** v skladu s temi cilji. Zlasti lahko pomaga:

- vzpostaviti organizacije proizvajalcev ter izvajati njihove načrte proizvodnje in trženja;
- razviti nove prodajne možnosti;
- spodbujati sledljivost in informiranost potrošnikov;
- dodati vrednost proizvodom (npr. z označevanjem kakovosti, trajnostnosti ali geografskega porekla);
- razširjati informacije o trgu v celotni dobavni verigi.

Pod katerimi pogoji ESPRA podpira predelavo ribiških proizvodov in proizvodov iz akvakulture?

Predelovalna industrija ima pomembno vlogo pri zagotavljanju razpoložljivosti in kakovosti ribiških proizvodov in proizvodov iz akvakulture.

ESPRA lahko podpre ciljno usmerjene naložbe v navedeno industrijo, da bi se dosegli cilji skupne ureditve trgov.

Za večja podjetja (tj. večja od malih in srednjih podjetij) se podpora zagotavlja s finančnimi instrumenti (posojila ali jamstva). Neposredna nepovratna sredstva so rezervirana za mala in srednja podjetja.

Kako ESPRA krepi odpornost ribištva in akvakulture?

Ribištvo in akvakultura sta izpostavljena naraščajočim gospodarskim in okoljskim tveganjem, med drugim zaradi pandemije COVID-19, podnebnih sprememb in nestanovitnosti cen.

ESPRA jima lahko pomaga pri prilagajanju na te spreminjajoče se razmere in omogočanju novih poslovnih priložnosti, da se okrepi njuna odpornost.

ESPRA lahko podpre zlasti naslednje ukrepe:

- pospeševanje **skupnega organiziranja** in krepitve zmogljivosti za razvoj skupnih poslovnih strategij in izmenjavo znanja (npr. ustanovitev organizacij proizvajalcev, informacije o trgu, svetovalne storitve);
- spodbujanje tržno usmerjenih **raziskav in inovacij** za razvoj novih storitev ali proizvodov z velikim potencialom (npr. študije izvedljivosti in pilotni projekti, uporabne raziskave za nove proizvode in nove proizvodne procese);
- podpiranje **strukturnih naložb**, za katere se pričakuje, da bodo finančno uspešne, vendar ne morejo dobiti zadostnih sredstev iz tržnih virov (ključna področja naložb: energijska učinkovitost, kakovost proizvodov, krožno gospodarstvo);
- **diverzifikacijo** poslovnih dejavnosti in virov dohodka (npr. dopolnilne dejavnosti v lokalnem modrem gospodarstvu, partnerstva znotraj lokalnih skupnosti);
- nadgradnjo **znanj in spretnosti** za pokrivanje potreb, ki izhajajo iz novih poslovnih priložnosti (npr. strokovno usposabljanje, mentorstvo za mlade ribiče, vseživljenjsko učenje, izmenjava znanja in izkušenj);
- krepitev **tržne ureditve** za dodajanje vrednosti proizvodom in razvoj novih prodajnih možnosti (npr. izvajanje načrtov proizvodnje in trženja, vertikalno povezovanje proizvajalcev na področju ribištva in akvakulture z distributerji in trgovci na drobno v medpanožnih organizacijah);
- povečanje zmogljivosti ribiškega sektorja in sektorja akvakulture za **obvladovanje tveganj** in odzivanje na škodljive dogodke (npr. vzajemni skladi, zavarovalni instrumenti, skupno obvladovanje okoljskih tveganj).

Kako ESPRA podpira ribištvo in akvakulturo med pandemijo COVID-19?

Če pandemija povzroča bistvene motnje na trgu ribiških proizvodov in proizvodov iz akvakulture, lahko Komisija sproži **izredni začasni nujni ukrep** za ublažitev neposrednih gospodarskih posledic. Ta ukrep ribičem in gojiteljem vodnih organizmov omogoča, da

prejmejo **finančno nadomestilo** za gospodarske izgube in dodatne stroške. Komisija nenehno spremlja razmere na trgih in bo preučila vse potrebne ukrepe, če bodo obstajali dokazi o bistvenih motnjah na trgih.

ESPRA lahko ribiškemu sektorju in sektorju akvakulture pomaga tudi pri prilagajanju zdravstvenim in higienskim zahtevam, npr. z nakupom osebne zaščitne opreme.

Poleg tega lahko olajša razvoj začasnih nadomestnih prodajnih možnosti, da se nadomesti zaprtje restavracij (npr. neposredna prodaja strankam).

Dolgoročno lahko ESPRA podpre naložbe v večjo odpornost (za podrobnosti glej prejšnje vprašanje).

Kako ESPRA podpira mali priobalni ribolov?

„Mali priobalni ribolov“ izvajajo (i) morska in celinska ribiška plovila, katerih skupna dolžina ne presega 12 metrov in ki ne uporabljajo vlečnega ribolovnega orodja (tj. vlečnih mrež), ter (ii) ribiči brez plovila.

Zajema skoraj **75 %** vseh ribiških plovil, registriranih v EU, in **skoraj polovico** vseh delovnih mest v ribiškem sektorju. Zato ima pomembno socialno-ekonomsko vlogo v lokalnih obalnih skupnostih.

V tem okviru se ESPRA še posebej osredotoča na mali priobalni ribolov.

- Projekte, povezane z malim priobalnim ribolovom, je mogoče podpreti s **100-odstotno** stopnjo javne pomoči, razen projektov, povezanih s (i) prvim nakupom ribiškega plovila s strani mladega ribiča, (ii) zamenjavo ali posodobitvijo motorja in (iii) povečanjem prostornine ribiškega plovila. Najvišja stopnja za te projekte je 40 %.
- Države EU morajo v svojih programih ESPRA upoštevati **posebne potrebe** malega priobalnega ribolova in v njih opisati ukrepe, potrebne za njegov razvoj.
- Države EU si morajo prizadevati za uvedbo **poenostavljenih postopkov** za podjetja iz sektorja malega priobalnega ribolova, ki zaprosijo za podporo ESPRA.

Kako ESPRA podpira najbolj oddaljene regije EU?

Najbolj oddaljene regije se srečujejo s posebnimi **izzivi**, povezanimi z njihovo oddaljenostjo, topografijo in podnebjem. Imajo pa tudi posebne **danosti**, na katerih lahko razvijejo trajnostno modro gospodarstvo.

V tem okviru se ESPRA še posebej osredotoča na te regije.

- Zadevne države EU (Francija, Portugalska in Španija) za vsako od svojih najbolj oddaljenih regij pripravijo **akcijski načrt**. V njem je oblikovana **strategija** za **razvoj trajnostnih sektorjev modrega gospodarstva**, vključno z ribištvo in akvakulturo. Finančna sredstva so rezervirana za pomoč pri izvajanju akcijskih načrtov.

- ESPRA lahko gospodarskim subjektom iz najbolj oddaljenih regij zagotovi finančno nadomestilo za dodatne stroške, ki jih imajo pri ribolovu, gojenju, predelavi ali trženju proizvodov iz ribištva in akvakulture zaradi posebnih razmer v navedenih regijah.
- Projekti, ki se izvajajo v najbolj oddaljenih regijah, so upravičeni do **visoke stopnje javne pomoči (85 %)**.

Ali so rekreacijski ribiči upravičeni do podpore ESPRA?

Rekreacijski ribolov zajema negospodarske ribolovne dejavnosti, ki žive vodne vire izkoriščajo za rekreacijo, turizem ali šport.

Rekreacijski ribiči so upravičeni do podpore, če njihovi projekti prispevajo k doseganju ciljev sklada. Tako lahko na primer sodelujejo v ukrepih, s katerimi se varuje morsko okolje, in v partnerstvih na področju trajnostnega pomorskega turizma v lokalnih skupnostih.

Kako ESPRA pomaga pri razvoju trajnostnega modrega gospodarstva?

Modro gospodarstvo zajema tradicionalne in nastajajoče gospodarske dejavnosti, povezane z oceani, morji, obalami in celinskimi vodami. Temelji na inovacijah in naložbah v pomorska podjetja, ki lahko ustvarijo **delovna mesta** in povečajo **razvoj** v lokalnih obalnih skupnostih, kot so [biogospodarstvo](#), modeli trajnostnega turizma, oceanska energija, inovativno ladjedelništvo in pristaniške storitve.

ESPRA se osredotoča na omogočitevne pogoje za razvoj trajnostnega modrega gospodarstva in na odstranjevanje ozkih grl, da bi se **olajšale naložbe** v nove trge, tehnologije in storitve.

Zlasti podpira:

- pomorsko upravljanje za trajnostno usklajevanje človekovih dejavnosti na morju (npr. s „[pomorskim prostorskim načrtovanjem](#)“);
- prenos in uporabo raziskav, inovacij in tehnologije pri zasebnih naložbah;
- razvoj pomorskih znanj in spretnosti;
- razširjanje morskih in pomorskih okoljskih in socialno-ekonomskih podatkov;
- razvoj projektnih struktur za spodbujanje zasebnih naložb.

Kako ESPRA podpira lokalne pobude v obalnih skupnostih?

Razvoj trajnostnega modrega gospodarstva ima ključno vlogo pri ohranjanju lokalnih obalnih skupnosti.

V zvezi s tem ESPRA podpira **lokalna partnerstva** v pomorskih sektorjih, da se skupnostim omogoči, da čim bolj povečajo svoje okoljske, kulturne, socialne in človeške vire ter **izkoristijo priložnosti**, ki jih ponuja modro gospodarstvo na njihovih posameznih področjih.

Deležniki iz skupnosti v okviru orodja, imenovanega „**lokalni razvoj, ki ga vodi skupnost**“, ustanovijo „lokalno akcijsko skupino“ za razvoj in izvajanje lokalne strategije. Ta spodbuja

manjše kolektivne pobude in inovacije, ki pomagajo pri razvoju lokalnega modrega gospodarstva in zaščiti morskega okolja.

Lokalna partnerstva zagotavljajo uravnoteženo udeležbo in zastopanje ustreznih deležnikov v vseh sektorjih. Osredotočajo se lahko na tradicionalne sektorje (npr. ribištvo, akvakulturo, turizem) in/ali spodbujajo gospodarsko diverzifikacijo prek sinergij z nastajajočimi pomorskimi sektorji (npr. [modrim biogospodarstvom](#)).

„Lokalni razvoj, ki ga vodi skupnost“, je na voljo vsaki lokalni skupnosti, kjer ima modro gospodarstvo potencial za zagotavljanje gospodarskih priložnosti, tudi na območjih v notranjosti.

Kako ESPRA podpira agendo EU za mednarodno upravljanje oceanov?

60 % svetovnih oceanov je zunaj nacionalnih jurisdikcij. To pomeni, da si mednarodna skupnost deli odgovornost za njihovo upravljanje.

V tem okviru si EU prizadeva za boljše upravljanje oceanov na dvostranski, regionalni in večstranski ravni na naslednjih področjih:

- nezakoniti, neprijavljeni in neregulirani ribolov;
- zmanjševanje človeškega pritiska na oceane;
- ustvarjanje pogojev za trajnostno modro gospodarstvo;
- krepitev mednarodnih pomorskih raziskav.

To pomaga pri izpolnjevanju [cilja trajnostnega razvoja OZN št. 14](#) („ohranjanje in vzdržna uporaba oceanov, morij in morskih virov za trajnostni razvoj“) z zagotavljanjem, da so oceani **zdravi, varni in trajnostno upravljani**.

ESPRA podpira ukrepe, ki se izvajajo v okviru mednarodnih procesov, sporazumov in institucij, ki urejajo in upravljajo človekove dejavnosti v oceanih (npr. v okviru [Konvencije Združenih narodov o pomorskem mednarodnem pravu](#)).

Kako ESPRA prispeva k pomorski varnosti in sodelovanju med obalnimi stražami?

Zaščita meja in pomorska varnost sta bistveni za zagotavljanje **varnih pogojev** za pomorsko gospodarstvo in preprečevanje nezakonitega ravnanja, ki škodujeorskemu okolju.

V zvezi s tem ESPRA podpira pomorski nadzor in sodelovanje med obalnimi stražami v okviru [„skupnega okolja za izmenjavo informacij“](#), ki olajšuje izmenjavo informacij med javnimi organi, vključenimi v pomorski nadzor, v državah EU in institucijah EU.

Izvajanje in spremljanje

Kolikšna je stopnja podpore ESPRA (v okviru „deljenega upravljanja“)?

Standardna najvišja stopnja javne pomoči, dodeljene upravičencem, je **50 %**.

Vendar obstajajo **odstopanja** glede na **dodano vrednost** projekta.

Na primer:

- stopnja je nižja (**40 %**) za **nekatero posamezno naložbo** v ribiška plovila;
- stopnja je višja (do **100 %**) za projekte, ki združujejo **inovacije, skupne interese in skupne upravičence**, ter za projekte, povezane z **zaščito morske biotske raznovrstnosti**;
- **mali priobalni ribiči** lahko prejmejo **100 %** za večino svojih projektov.

Najvišja stopnja sofinanciranja (tj. delež celotnih javnofinančnih odhodkov projekta, ki ga plača ESPRA) je **70 %**, razen v najbolj oddaljenih regijah, kjer zagotovi 100-odstotno nadomestilo za kritje dodatnih stroškov (glej vprašanje o najbolj oddaljenih regijah).

V kolikšni meri je ESPRA enostavnejši od svojega predhodnika, ki je zajemal obdobje 2014–2020 (Evropski sklad za pomorstvo in ribištvo)?

Prejšnji sklad je temeljil na natančnem in togem opisu možnosti financiranja in pravil o upravičenosti (v nadaljnjem besedilu: ukrepi). To je državam EU in upravičencem otežilo izvajanje.

ESPRA temelji na **preprostejši strukturi** brez okornih ukrepov, pri čemer uporablja naslednje pristope:

- Ima **štiri prednostne naloge**, ki opisujejo splošni obseg podpore v skladu s cilji SRP, pomorske politike EU in agende EU za mednarodno upravljanje oceanov:
 - (1) *spodbujanje trajnostnega ribištva ter obnove in ohranitve vodnih bioloških virov;*
 - (2) *spodbujanje trajnostnih dejavnosti v akvakulturi ter predelave in trženja ribiških proizvodov in proizvodov iz akvakulture, s čimer se prispeva k prehranski varnosti v Uniji;*
 - (3) *omogočanje trajnostnega modrega gospodarstva na obalnih, otoških in celinskih območjih ter pospeševanje razvoja skupnosti, ki se ukvarjajo z ribolovom in akvakulturo;*
 - (4) *krepitev mednarodnega upravljanja oceanov ter omogočanje varnosti, zaščite, čistoče in trajnostnega upravljanja morij in oceanov.*

- Vsaka prednostna naloga vključuje **specifične cilje**, ki na splošno opisujejo operativni obseg podpore po tematskih področjih (npr. zaščita biotske raznovrstnosti, spodbujanje trajnostne akvakulture, zbiranje znanstvenih podatkov).
- *Na ravni EU so **pravila o upravičenosti omejena**.* Države EU morajo v svojih nacionalnih programih ESPRA razviti najprimernejša sredstva za doseganje ciljev, določenih v skladu s štirimi prednostnimi nalogami. Pri določanju pravil o upravičenosti so fleksibilne.
- *Za nekatere vrste subvencij veljajo **pogoji in omejitve**.* Uredba o ESPRA vključuje seznam neupravičenih dejavnosti, da bi se preprečili škodljivi učinki na trajnostnost (npr. naložbe v povečanje ribolovne zmogljivosti). Poleg tega za nekatere kategorije subvencij za ribiško floto veljajo posebna pravila o upravičenosti, da se zagotovi njihova skladnost z ohranitvenimi cilji SRP (npr. moč novega motorja, nameščenega na ribškem plovilu, ne sme biti večja od moči prejšnjega motorja).
- **Spremljanje uspešnosti:** izvajanje ESPRA se spremlja s kazalniki izločkov in rezultatov. Države EU poročajo o napredku pri doseganju ciljev, določenih v njihovih programih, in na letni pregledovalni seji s Komisijo razpravljajo o napredku pri izvajanju. To omogoča zgodnje odkrivanje morebitnih težav z izvajanjem in opredelitev popravljivih ukrepov, če je to potrebno.

Kako Komisija oceni programe ESPRA, preden jih odobri?

V okviru „deljenega upravljanja“ vsaka država EU pripravi enoten nacionalni program, ki ga Komisija odobri po poglobljeni oceni. Komisija pri svoji oceni upošteva prispevek programa k skupnim prednostnim nalogam ESPRA in ciljem:

- odpornosti;
- zelenega prehoda;
- prehoda na digitalno tehnologijo;
- okoljske, gospodarske in socialne trajnostnosti;
- blažitve podnebnih sprememb in prilagajanja nanje;
- razvoja trajnostnega malega priobalnega ribolova.

Komisija oceni programe tudi na podlagi [Analize morskih bazenov](#), javnega dokumenta, v katerem so navedeni glavni izzivi posameznega morskega bazena v povezavi s cilji SRP. Namen te analize je zagotoviti smernice državam EU pri obravnavanju skupnih izzivov na področju morskih bazenov v njihovih programih.

Kako so strukturirani nacionalni programi ESPRA?

Nacionalni program ESPRA je **strateški časovni načrt za javne naložbe** med letoma 2021 in 2027. V njem so opisani prilagojeni ukrepi za odzivanje na posebne izzive, ki jih je država EU opredelila v zvezi s skupnimi prednostnimi nalogami EU za morsko biotsko raznovrstnost, pomorsko politiko ter trajnostno ribištvo in akvakulturo.

Programi imajo **štiri glavne oddelke**:

- **Opredelitev potreb:** te temeljijo na analizi prednosti, slabosti, priložnosti in nevarnosti.

- **Razvoj ustreznih ukrepov:** države EU opišejo posebne ukrepe za odzivanje na njihove potrebe s podporo ESPRA.
- **Določitev ciljev** za spremljanje izvajanja in rezultatov: države EU določijo cilje na podlagi kazalnikov izlozkov in rezultatov, ki izražajo pričakovane učinke ukrepov, ki jih podpira ESPRA.
- **Porazdelitev finančnih sredstev** med specifične cilje sklada v skladu s splošno strategijo programa.

Kako se spremlja izvajanje ESPRA?

Izvajanje ESPRA se pregledno spremlja ves čas.

- Države EU dvakrat letno poročajo o vrednostih kazalnikov, izbranih v njihovih programih ESPRA. Te informacije se zberejo na ravni EU in objavijo.
- Države EU petkrat letno poročajo o številu izbranih projektov in o svojih finančnih stroških. Te informacije se zberejo na ravni EU in objavijo. Razčlenjene so tudi po tematskih področjih.
- Države EU dvakrat letno poročajo o podrobnih značilnostih posameznega projekta in upravičenca. Komisija te informacije uporablja za redno priložnostno poročanje.
- Komisija na letni pregledovalni seji z vsako državo EU razpravlja o izvajanju ESPRA. Namen te seje je opredeliti morebitne težave v nacionalnem programu ESPRA in po potrebi popravljalne ukrepe.
- Do 30. junija 2029 bo vsaka država EU ovrednotila svoj program ESPRA, da bi ocenila njegov učinek.
- Do konca leta 2024 in nato do konca leta 2031 bo Komisija ocenila učinkovitost, uspešnost, ustreznost, skladnost in evropsko dodano vrednost sklada ESPRA kot celote.